

ИЗВЈЕШТАЈ

О ОБАВЉЕНОЈ ФИНАНСИЈСКОЈ РЕВИЗИЈИ

ДИРЕКЦИЈЕ ЗА ЦИВИЛНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ЗА 2017. ГОДИНУ

Број: 01/02/03-08-16-1-695/18

Сарајево, јули 2018. године

САДРЖАЈ

I	<u>МИШЉЕЊЕ РЕВИЗОРА</u>	3
	<u>МИШЉЕЊЕ О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА</u>	3
	<u>МИШЉЕЊЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ</u>	4
II	<u>КРИТЕРИЈУМИ</u>	6
III	<u>ИЗВЈЕШТАЈ О РЕВИЗИЈИ</u>	7
1.	<u>УВОД</u>	7
2.	<u>РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКА</u>	7
2.1	<u>Реализоване препоруке</u>	7
2.2	<u>Препоруке чија је реализација у току</u>	7
2.3	<u>Нереализоване препоруке</u>	8
3.	<u>СИСТЕМ ИНТЕРНИХ КОНТРОЛА</u>	8
3.1	<u>Организација и руковођење</u>	8
3.2	<u>Финансијско управљање и контрола</u>	9
3.3	<u>Интерна ревизија</u>	9
4.	<u>БУЏЕТ</u>	9
5.	<u>ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈ</u>	10
5.1	<u>Преглед расхода и издатака из буџета</u>	10
5.1.1	<u>Бруто плате и накнаде плата</u>	11
5.1.2	<u>Унајмљивање имовине и опреме</u>	11
5.1.3	<u>Трошкови употребе службених возила</u>	12
5.1.4	<u>Уговори о дјелу</u>	12
5.1.5	<u>Капитални издаци</u>	12
5.2	<u>Преглед прихода и примитака</u>	13
5.3	<u>Биланс стања</u>	14
5.4	<u>Преглед динамике запошљавања</u>	15
6.	<u>ЈАВНЕ НАБАВКЕ</u>	15
6.1	<u>Набавка рачунарске опреме, софтвера и лиценци</u>	16
7.	<u>ОСТАЛО</u>	17
7.1	<u>ВНАТМ стратегија</u>	17
8.	<u>КОМЕНТАРИ</u>	18
	<u>ПРИЛОЗИ</u>	18

I МИШЉЕЊЕ РЕВИЗОРА

МИШЉЕЊЕ О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА

Извршили смо ревизију финансијских извјештаја **Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Дирекција)** за 2017. годину која обухваћају: биланс стања, преглед прихода, примитака и финансирања, преглед расхода и издатака из буџета, посебне податке о платама и броју запослених, преглед динамике запошљавања, преглед сталних средстава у облику ствари и права, преглед капиталних улагања и анализу извршења буџета – текстуални дио.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Руководство **Дирекције** одговорно је за израду и фер презентацију финансијских извјештаја у складу с прихваћеним оквиром финансијског извјештавања, тј. Законом о финансирању институција БиХ, Правилником о финансијском извјештавању институција БиХ и Правилником о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ. Ова одговорност подразумијева и креирање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и презентацију финансијских извјештаја који не садрже значајне погрешне исказе услијед преваре или грешке.

Одговорност ревизора

Наша је одговорност изразити мишљење о финансијским извјештајима на основу проведене ревизије. Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији институција Босне и Херцеговине¹ и примјењивим Међународним стандардима врховних ревизионих институција (ISSAI 1000–1810). Ови стандарди захтијевају да поступамо у складу с етичким захтјевима и ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разумној мјери, увјеримо како финансијски извјештаји **Дирекције** не садрже значајне погрешне исказе. Ревизија укључује обављање поступака у циљу прибављања ревизионих доказа о износима и објавама у финансијским извјештајима. Избор поступка заснива се на просудби ревизора, укључујући процјену ризика значајног погрешног приказивања у финансијским извјештајима услијед преваре или грешке. При процјени ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја у циљу одабира ревизионих поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у сврху изражавања мишљења о ефикасности интерних контрола. Ревизија укључује оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја. Ревизор такође оцјењује финансијско управљање, функцију интерне ревизије и системе интерних контрола.

Вјерујемо да су прибављени ревизиони докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење.

Мишљење

Према нашем мишљењу, финансијски извјештаји **Дирекције** приказују фер и истинито, у свим материјалним аспектима, стање имовине, обавеза и извора средстава на 31.12.2017. године и извршење буџета за годину која се завршава на наведени датум, у складу с прихваћеним оквиром финансијског извјештавања.

МИШЉЕЊЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ

У вези с ревизијом финансијских извјештаја **Дирекције** за 2017. годину, извршили смо и ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација са значајним законима и другим прописима којима се **Дирекција** руководи.

Одговорност руководства за усклађеност

Поред одговорности за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, руководство **Дирекције** је такође одговорно обезбиједити да су активности, финансијске трансакције и информације у складу с прописима којима су регулисане и потврђује да је током фискалне године обезбиједило намјенско, сврховито и законито кориштење средстава одобрених буџетом институције за остваривање утврђених циљева, те економично, ефикасно и ефективно функционисање система финансијског управљања и контроле.

Одговорност ревизора

Ревизију усклађености смо извршили у складу са Законом о ревизији институција БиХ и ISSAI 4000 – Стандард за ревизију усклађености. Поред наведене одговорности за изражавање мишљења о финансијским извјештајима, наша одговорност подразумева и изражавање мишљења о томе јесу ли активности, финансијске трансакције и информације, у свим материјалним аспектима, у складу са законима и другим прописима којима су регулисане. Ова одговорност укључује обављање процедура како бисмо прибавили ревизионе доказе о томе користе ли се средства за одговарајуће намјене и је ли пословање **Дирекције**, према дефинисаним критеријумима, усклађено са законима и другим прописима.

Вјерујемо да су прибављени ревизиони докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење.

Мишљење

Према нашем мишљењу, активности, финансијске трансакције и информације **Дирекције** за 2017. годину у складу су, у свим материјалним аспектима, са законима и другим прописима којима су регулисане.

Скретање пажње

Не изражавајући резерву на мишљење о усклађености, скрећемо пажњу на:

- кашњење с усвајањем правилника о унутрашњој организацији Дирекције, у складу с дефинисаним принципима за утврђивање унутрашње организације органа управе БиХ (тачка 3.1. Извјештаја);
- још увијек неријешено питање трајног смјештаја Дирекције (тчка 5.1.2. Извјештаја). Дирекција и даље издваја значајна финансијска средства за закуп пословних просторија, иако су средства за набавку зграде за смјештај Дирекције обезбијеђена у буџету;
- слабости и недостатке у провођењу процедура јавне набавке рачунарске опреме, софтвера и лиценци (тачка 6.1. Извјештаја).

Сарајево, 02.07.2018. године

**ГЕНЕРАЛНИ
РЕВИЗОР**

Драган Вранкић, с.р.

**ЗАМЈЕНИК
ГЕНЕРАЛНОГ РЕВИЗОРА**

Јасмин Пилица, с.р.

**ЗАМЈЕНИК
ГЕНЕРАЛНОГ РЕВИЗОРА**

Ранко Крсман, с.р.

II КРИТЕРИЈУМИ

Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине проводи ревизију финансијских извјештаја и, у вези с истом, ревизију усклађености. Ревизија финансијских извјештаја и ревизија усклађености подразумијева процес објективног прикупљања и процјењивања доказа, како би се утврдило јесу ли предмети ревизије, тј. финансијски извјештаји, као и активности, финансијске трансакције и информације, у складу с одговарајућим критеријумима који су садржани у законима и другим прописима. Критеријуми представљају упоредне параметре који се користе како би се дала оцјена предмета ревизије.

За оцјену објективности и истинитости финансијских извјештаја и оцјену усклађености са законима и другим прописима кориштени су сљедећи критеријуми:

- Закон о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2017. годину
- Закон о финансирању институција БиХ
- Закон о јавним набавкама и подзаконски акти
- Закон о платама и накнадама у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Закон о порезу на доходак и Закон о доприносима (ФБиХ и РС)
- Закон о државној служби у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Закон о раду у институцијама БиХ и подзаконски акти
- Правилник о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ
- Правилник о финансијском извјештавању институција БиХ.

III ИЗВЈЕШТАЈ О РЕВИЗИЈИ

1. УВОД

Дирекција је управна организација у саставу Министарства комуникација и транспорта БиХ. Дирекција обавља дужности дефинисане Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине¹ којим се уређују услови за безбједан ваздушни саобраћај у ваздушном простору Босне и Херцеговине. Надлежна је и одговорна за обављање функције регулатора и надзора у цивилном ваздухопловству и контроли лета. Дирекција сертифиције пружаоца услуга и проводи надзор над пружањем услуга у ваздушној пловидби, издаје дозволе, одобрења, потврде и сертификате за ваздухоплове, ваздухопловно особље, школе и школске центре за обуку ваздухопловног особља те аеродроме и летјелишта.

Сједиште Дирекције је у Бањој Луци, а регионалне канцеларије су успостављене у Сарајеву и Мостару.

2. РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКА

Канцеларија за ревизију институција БиХ (у даљем тексту: Канцеларија за ревизију) извршила је финансијску ревизију Дирекције за 2016. годину о чему је сачињен Извјештај о ревизији те изразила позитивно мишљење на финансијске извјештаје Дирекције и усклађеност пословања, уз скретање пажње везано за питање трајног смјештаја Дирекције те слабости система интерних контрола везано за јавне набавке.

Дирекцији су предложене препоруке којима се сугерише предузимање одређених активности на унапређењу пословања и отклањању неправилности у даљем пословању. Дирекција је доставила одговор Канцеларији за ревизију у складу с чланом 16. став 3. Закона о ревизији институција БиХ.

Освртом на препоруке ревизије дате у Извјештају о ревизији за 2016. годину те увидом у предузете активности, утврдили смо сљедеће:

2.1 Реализоване препоруке

- Избор добављача обављан је у складу са Законом о јавним набавкама. Дирекција је Планом јавних набавки за 2017. годину предвидјела и покренула процедуру набавке услуга интернета.

2.2 Препоруке чија је реализација у току

- Дирекција као носилац реализације ВНАТМ стратегије је предузимала, односно наставила с активностима на реализацији стратегије, али још увијек није дошло до затварања ВНАТМ стратегије.

2.3 Нереализоване препоруке

- Још увијек није ријешено питање трајног смјештаја Дирекције, иако су средства за ове намјене обезбијеђена. Наиме, Савјет министара БиХ није разматрао Приједлог одлуке о начину набавке и висини средстава за куповину пословног простора који је доставила Дирекција;
- Дирекција још увијек није ускладила Правилник о унутрашњој организацији с дефинисаним принципима за утврђивање унутрашње организације органа управе БиХ.

3. СИСТЕМ ИНТЕРНИХ КОНТРОЛА

Дирекција је одговорна за креирање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и презентацију финансијских извјештаја и усклађеност пословања са законима и другим прописима.

3.1 Организација и руковођење

Радам Дирекције руководи главни директор и два замјеника главног директора који руководе секторима, а који су државни службеници именовани 29.09.2006. године, без ограничења у трајању мандата. Главни директор је одговоран министру комуникација и транспорта БиХ, док су замјеници одговорни главном директору.

Унутрашња организација Дирекције утврђује се као посебна цјелина у оквиру Правилника о унутрашњој организацији Министарства комуникација и транспорта БиХ. Према тренутачно важећој систематизацији радних мјеста, у Дирекцији је утврђено укупно 79 радних мјеста, од чега 61 радно мјесто у сједишту Дирекције у Бањој Луци, 13 радних мјеста у регионалној канцеларији у Сарајеву и пет радних мјеста у регионалној канцеларији у Мостару. Закључно с 31.12. 2017. године у Дирекцији су била запослена 54 лица. За одређени број запослених, чије је радно мјесто у Бањој Луци, рјешењем главног директора одобрено је да дио радног времена обављају у Регионалној канцеларији у Сарајеву, односно Мостару. С обзиром на то како наведена рјешења датирају из 2013. године, односно 2014. године, а да је у међувремену дошло до промјена околности у пословању Дирекције, сматрамо за сходно преиспитати овакву праксу.

Дирекција још увијек није довршила процедуру усклађивања Правилника о унутрашњој организацији с Одлуком о разврставању радних мјеста и критеријумима за опис послова радних мјеста у институцијама БиХ. Наиме, процедура усклађивања наведених аката с Министарством правде БиХ је завршена и сачињен је Приједлог правилника. С обзиром на то како је Правилник о унутрашњој организацији Дирекције саставни дио Правилника о унутрашњој организацији Министарства, Дирекција је требала споменути Приједлог прослиједити надлежном Министарству. Међутим, Дирекција то још увијек није учинила. Овакво поступање у Дирекцији образлажу чињеницом како се у 2017. години интензивно радило на изради новог Закона о ваздухопловству који има утицај на сам Правилник те како је потребно додатно координирати активности с Министарством.

Препорука

Потребно је да Дирекција што прије доврши активности у вези с усклађивањем властите унутрашње организације с дефинисаним принципима за утврђивање унутрашње организације органа управе БиХ те достави Правилник о унутрашњој организацији ресорном министарству.

3.2 Финансијско управљање и контрола

Дирекција је сачинила и доставила Годишњи извјештај о финансијском управљању и контроли за 2017. годину Централној хармонизацијској јединици Министарства финансија и трезора БиХ, на начин и у роковима прописаним подзаконским актима Закона о финансирању институција БиХ. У претходном периоду су описани пословни процеси и израђена мапа пословних процеса, креиран је регистар ризика, као и Акциони план за управљање ризицима у Дирекцији. Дирекцији преостаје обавеза ажурирања Правилника о унутрашњој организацији, а везано за дефинисање описа послова руководиоца Дирекције на свим нивоима на начин да се утврде њихове обавезе за успоставу и развој система финансијског управљања и контроле и управљања ризицима из њихове надлежности.

3.3 Интерна ревизија

У складу са Законом о интерној ревизији институција БиХ и Одлуком о критеријумима за успоставу јединица интерне ревизије у институцијама БиХ, интерну ревизију у Дирекцији би требало обављати Министарство комуникација и транспорта БиХ. Констатовано је како у 2017. години Министарство није обављало интерну ревизију у Дирекцији. Крајем године потписана је Повеља интерне ревизије и Споразум о вршењу функције интерне ревизије између Министарства и Дирекције.

4. БУЏЕТ

Дирекција је Министарству финансија и трезора БиХ доставила захтјев за додјелу средстава из буџета за 2017. годину у укупном износу од 4.847.000 КМ те је планирала остварити приходе у износу од 2.183.000 КМ. Расходи су пројектирани на бази од 57 запослених. Законом о ваздухопловству БиХ је предвиђено да ће се Дирекција финансирати из буџета институција Босне и Херцеговине, прихода од наплате накнада дефинисаних Законом те другим изворима у складу са Законом.

Законом о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2017. годину¹, Дирекцији су одобрена средства у износу од **4.817.000 КМ**, односно 402.000 КМ више у односу на претходну годину. Средства су одобрена према следећим изворима: средства из буџета (2.644.000 КМ), властити намјенски приходи – средства од прелета (1.623.000 КМ), приходи на основу обављања послова у подручју пловидбености ваздухоплова, операције ваздухоплова, лиценци летачког особља, ваздухопловне безбједности, ваздухопловне навигације и аеродрома (500.000 КМ) те приходи од продаје моторних возила (50.000 КМ).

Законом о буџету је такође предвиђено финансирање набавке зграде за смјештај Дирекције у Бањој Луци и то из средстава остварених од прихода од накнада за прелете преко БиХ као и других прихода које Дирекција остварује на основу Закона о

ваздухопловству БиХ. У складу са споменутим Законом, одлуку о начину набавке и висини средстава за ову намјену је требао донијети Савјет министара БиХ, на приједлог Дирекције. Међутим, предметну одлуку Савјет министара БиХ још увијек није донио. Напомињемо како је Дирекција у 2017. години за закуп пословног простора издвојила 720.631 КМ.

У Табели 1. приказан је преглед одобреног и извршеног буџета.

Табела 1. Износи у КМ

Опис	Одобрени буџет	Усклађивања буџета	Укупни буџет	Извршење буџета	Индекс 5/4
1	2	3	4	5	6
Текући издаци	4.185.000	0	4.185.000	3.879.029	93
Капитални издаци	632.000	0	632.000	562.581	89
Текући грантови	0	0	0	0	
Вишегодишња капитална улагања	0	0	0	0	
Новчане донације	0	0	0	0	
Укупно:	4.817.000	0	4.817.000	4.441.610	92

Дирекција је током године, на основу Процедуре о реструктурисању расхода буџетских корисника за 2017. годину и одлуке Министарства финансија и трезора БиХ, реструктурисала одобрене расходе у износу од 4.000 КМ на начин да је повећана позиција бруто плата и накнада плата, а умањена позиција трошкова превоза и горива.

5. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Дирекција је на основу Правилника о финансијском извјештавању институција БиХ, сачинила Годишњи финансијски извјештај за 2017. годину и доставила надлежним институцијама у утврђеним роковима.

5.1 Преглед расхода и издатака из буџета

Укупно извршење буџета Дирекције с 31.12.2017. године износило је 4.441.610 КМ. Извршење буџета у односу на расположива средстава износи 92%.

Финансијски значајни расходи из текућег буџета односе се на: бруто плате и накнаде плата (1.706.380 КМ), трошкове закупа (769.308 КМ) и уговорене и друге услуге (542.559 КМ).

Преглед расхода и издатака из буџета приказан је у Табели I у прилогу Извјештаја.

5.1.1 Бруто плате и накнаде плата

Бруто плате и накнаде из плата на 31.12.2017. године исказане су у износу од 1.706.380 КМ, од чега нето плате и накнаде износе 1.006.050 КМ, а порези и доприноси 700.330 КМ. Од овог износа, 189.014 КМ се односи на додатак на плату за 25 запослених који обављају послове везано за управљање и контролу ваздушног саобраћаја у складу с Одлуком о утврђивању додатка на плату запослених у Дирекцији и Закону о платама и накнадама у институцијама БиХ. Додатак на плату се исплаћује из средстава прелета.

Дирекција је на 31.12.2017. имала укупно 54 запослена, док је Законом о буџету БиХ одобрено 57 запослених. Обрачун плата и накнада из плата врши се у складу са Законом о платама и накнадама у институцијама БиХ.

5.1.2 Унајмљивање имовине и опреме

Издаци за унајмљивање имовине и опреме у 2017. години износе 769.308 КМ, а односе се на унајмљивање пословног простора (720.631 КМ), унајмљивање водова (46.753 КМ) и паркинг простора (1.924 КМ).

Мјесечни закуп пословног простора нето површине 1.901 м² за смјештај сједишта Дирекције у Бањој Луци износи 60.053 КМ, а исти подразумијева и кориштење 25 паркинг мјеста. Савјет министара БиХ је 2009. године донио закључак којим се Министарство финансија и трезора БиХ задужује да обезбиједи потребна финансијска средства и у сарадњи с Дирекцијом проведе процедуру набавке пословног простора, на трајном основу, путем куповине за потребе смјештаја Дирекције. Законом о буџету институција БиХ за 2017. годину поновно је дефинисано како ће се набавка зграде за смјештај Дирекције у Бањој Луци финансирати из средстава остварених од прихода од накнада за прелете преко Босне и Херцеговине, а да ће Одлуку о висини средстава за ове намјене донијети Савјет министара БиХ на приједлог Дирекције. Дирекција је путем ресорног министарства још у 2016. години доставила Приједлог одлуке о начину набавке и висини средстава за куповину пословног простора Генералном секретаријату Савјета министара БиХ ради усвајања. Дирекција је слала ургенције Министарству комуникација и транспорта БиХ (01.06.2017. године), Генералном секретаријату Савјета министара БиХ (30.06.2017. године) те Предсједавајућем Савјета министара БиХ (20.09.2017. године) да се Приједлог одлуке о начину набавке и висини средстава за куповину пословног простора уврсти у дневни ред сједнице Савјета министара БиХ. Такође, презентовано нам је како је и Министарство комуникација и транспорта БиХ по истом питању 27.09.2017. године доставило ургенцију Савјету министара БиХ.

Савјет министара БиХ је 10.11.2017. године усвојио закључак којим су задужена министарства и друге институције Босне и Херцеговине које су планирале куповину објеката за смјештај да Савјету доставе информацију у којој ће аналитички бити приказана оправданост куповине имајући у виду раније утврђене стандарде, односно број квадрата по запосленом. Дирекција је у складу с наведеним закључком сачинила анализу и исту доставила 16.11.2017. године.

Препорука

С обзиром на то да се значајна средства годишње издвајају за закуп пословних просторија те чињеницу како су средства за ову намјену обезбијеђена у буџету, потребно је да надлежне институције што прије ријеше наведено питање.

5.1.3 Трошкови употребе службених возила

Дирекцији су Правилником о условима набавке и начину кориштења службених возила у институцијама БиХ одобрена три службена возила те право на посједовање специјализованих службених возила. На 31.12.2017. године Дирекција је располагала с 13 возила, од чега је 10 специјализованих намијењених за потребе инспекције и стручног надзора те обављање активности у случајевима ванредних догађаја у цивилном ваздухопловству. Процедура прибављања сагласности Савјета министара БиХ на Приједлог правилника о специјализованим возилима још увијек није завршена, иако је Дирекција прибавила сва потребна мишљења те исти путем Министарства комуникација и транспорта БиХ у јулу 2016. доставила Генералном секретаријату Савјета министара БиХ ради усвајања.

5.1.4 Уговори о дјелу

Укупни издаци на основу нето исплата по уговорима о дјелу у 2017. години износе 97.506 КМ. Дирекција је ангаžовала укупно 19 лица по уговору о дјелу. Пет лица је ангаžовано током цијеле године за обављање текућих послова за којима постоји потреба, а који нису систематизовани постојећом унутрашњом организацијом (чистачица, кафе кухарица и домар у сједишту Дирекције у Бањој Луци и регионалним канцеларијама у Сарајеву и Мостару). Три лица су током године периодично ангаžована за провођење инспекцијског стручног надзора на аеродромима у БиХ. Седам лица је ангаžовано једнократно за обављање конкретних послова за којима је постојала потреба.

Међутим, преостала четири лица су ангаžована континуирано током текуће, али и претходних година за обављање послова који су исти или слични пословима дефинисаним систематизацијом радних мјеста. Мишљења смо како је пракса ангаžовања лица путем уговора о дјелу нетранспарентна и неприхватљива за јавни сектор те да би исте требало вршити само у изузетним и оправданим случајевима који се јављају повремено.

Препорука

Потребно је да Дирекција преиспита оправданост ангаžовања спољних сарадника по уговору о дјелу, посебно за обављање послова из домена рада систематизованих радних мјеста.

5.1.5 Капитални издаци

Законом о буџету институција БиХ Дирекцији су одобрени капитални издаци за 2017. годину у износу од 632.000 КМ, од чега се 500.000 КМ односи на набавку опреме, а 132.000 КМ на набавку сталних средстава у облику права. Током године извршена је промјена структуре расхода унутар капиталних издатака којом је за износ од 700 КМ умањена позиција набавке опреме за пренос података и гласа у корист позиције уграђене опреме.

Укупна реализација капиталних издатака у 2017. години износила је 562.581 КМ.

Издаци се односе на набавку компјутерске опреме у износу од 275.751 КМ, четири моторна возила у износу од 100.000 КМ, опреме за пренос података и гласа у износу од 70.164 КМ, сталних средстава у облику права у износу од 116.045 КМ те остале опреме у износу од 620 КМ. Реализовани капитални издаци су усаглашени с одобреном намјенском структуром капиталних издатака.

5.2 Преглед прихода и примитака

Дирекција је у 2017. години остварила приходе у укупном износу од 2.428.131 КМ, што је за 11% више у односу на планиране приходе.

Приходи од пружања услуга рутне ваздушне навигације: Дирекција остварује приходе пружањем услуга рутне ваздушне навигације које плаћају корисници услуга ваздушне навигације у ваздушном простору БиХ. Наплату прихода од ових накнада, у име Босне и Херцеговине, врши EUROCONTROL (Европска организација за безбједност ваздушне пловидбе).

Приходи од прелета служе за покривање дијела трошкова који настају у вези с пружањем услуга рутне ваздушне навигације. Удио ових трошкова у укупним трошковима Дирекције се сваке године утврђује у Рутној бази трошкова БиХ на основу које се одређује цијена прелета по јединици услуге. Јединична цијена прелета за Босну и Херцеговину за 2017. годину износила је 43,30 EUR-а. Методологија за обрачун укупне базе en-route трошкова и јединичне цијене прелета дефинисана је одговарајућим прописима EUROCONTROL-а. Укупно је у 2017. години по овом основу наплаћено 1.929.728 КМ.

Приходи од накнада које плаћају оператери авиона по превезеном путнику у одласку са аеродрома у БиХ и оператери авиона по тони превезене робе/терета у одласку са аеродрома у БиХ: Законом је прописано како ће Дирекција остваривати приходе од накнада које плаћају путници у одласку с аеродрома у БиХ и накнада које плаћају оператери авиона по тони превезене робе/терета у цивилном ваздушном саобраћају. Процедура наплате ових прихода те висина накнаде и њена намјена утврђена је одлуком Савјета министара БиХ¹. Укупно је у 2017. години по овом основу наплаћено 177.627 КМ.

Међутим, у реализацији споменуте одлуке појавила су се два проблема. Први проблем се односи на недостављање података о превезеном броју путника и утовареном терету од стране аеродрома у Босни и Херцеговини, изузев Међународног аеродрома Сарајево. Унаточ предузетим активностима Дирекције, аеродроми у Мостару, Тузли и Бањој Луци нису доставили тражене податке у складу с важећом одлуком Савјета министара БиХ. Према процјени Дирекције, оваквим поступањем Дирекција није била у могућности фактурисати, а у коначници и наплатити износ од око 200.000 КМ.

Други проблем се односи на фактурисана, а ненаплаћена потраживања од авиокомпанија. Наиме, према презентованим подацима, од укупно фактурисаних 331.809 КМ, на 31.12.2017. године остало је ненаплаћено 154.182 КМ. Дирекција је предузимала мјере у циљу наплате потраживања на начин да је слала опомене авиокомпанијама. Резултат тога је смањење износа укупног потраживања која су у вријеме обављања ревизије износила око 80.000 КМ.

Препорука

Цијенећи мјере које су предузете у циљу наплате потраживања, Дирекција треба уложити додатне напоре те искористити сва законита средства како би сва фактурисана потраживања била и наплаћена. Такође, сугеришемо Дирекцији да анализира тренутачну ситуацију те предузме активности у циљу стварања предуслова за свеобухватно фактурисање властитих прихода.

Такође, утврђено је како ова потраживања нису евидентирана у финансијским извјештајима Дирекције већ се за иста води само помоћна евиденција. У финансијским извјештајима су приказани само наплаћени приходи. Међутим, Правилником о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ је дефинисано како су буџетски корисници дужни у свом књиговодству обезбиједити податке о потраживањима.

Препорука

Потребно је све издане фактуре исказати у главној књизи Дирекције, односно обезбиједити податке у финансијским извјештајима о насталим потраживањима, у складу с Правилником о рачуноводству.

Приходи од властите дјелатности: Дирекција остварује и приходе обављањем послова у подручју пловидбености ваздухоплова, операције ваздухоплова, лиценци летачког особља, ваздухопловне безбједности, ваздухопловне навигације и аеродрома, у складу с чланом 13. став (1) тачка е) Закона о ваздухопловству БиХ. Одлуком о висини накнаде за услуге из надлежности Дирекције¹ утврђена је висина и намјена средстава остварених по овом основу. Укупно је у текућој години по овом основу остварено 268.829 КМ прихода. Осим прихода остварених у 2017. години, Дирекција је на располагању имала и акумулирана неутрошена средства пренесена из 2016. године у укупном износу од 548.986 КМ.

5.3 Биланс стања

Укупна актива Дирекције исказана је у износу од 4.426.427 КМ. Актива се састоји од новчаних средстава (12.873 КМ), краткорочних потраживања (13.197 КМ) и неотписане вриједност сталних средстава (4.400.357 КМ). Краткорочна потраживања највећим дијелом чине потраживања за рефундацију накнада за боловање (11.102 КМ). Набавна вриједност сталних средстава износила је 7.289.947 КМ.

Пасива Дирекције износи 4.658.348 КМ, а чине је краткорочне текуће обавезе (55.483 КМ), обавезе према радницима (168.799 КМ), интерни финансијски односи (33.709 КМ) те извори средстава (4.400.357 КМ). Краткорочне текуће обавезе се највећим дијелом (35.864 КМ) односе на обавезе према добављачима. Обавезе према радницима се односе на обавезе за бруто плате и накнаде плата запослених за децембар 2017. године. Интерни финансијски односи исказани су на основу обавеза које Дирекција има према Министарству одбране БиХ везано за SAR мисију (Служба трагања и спашавања).

У Табели 2. приказана је структура средстава и обавеза Дирекције.

Табела 2.
КМ

Износи у

Опис	Салдо 31.12.2016	Салдо 31.12.2017	Индекс 3/2
1	2	3	4
Готовина, краткорочна потраживања и залихе	14.983	26.070	174
Стална средства	4.968.397	4.400.357	89
Укупно актива:	4.983.380	4.426.427	89
Краткорочне обавезе и разграничења	301.253	257.991	86
Дугорочне обавезе и разграничења	0	0	0
Извори средстава	4.968.397	4.400.357	89
Укупно пасива:	5.269.650	4.658.348	88

Биланс стања приказан је у Табели II у прилогу Извјештаја.

5.4 Преглед динамике запошљавања

Током године није било пријема нових запосленика. Три државна службеника су унапријеђена на позицију с вишим платним коефицијентом наконведеног интерног конкурса, док су два запосленика одлуком директора помјерена на друго радно мјесто с вишим, односно с нижим платним коефицијентом. Радни однос је престао за два запослена који су стекли услове за пензију.

6. ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Дирекција је у марту донијела План набавки за 2017. годину те је у складу са Законом о јавним набавкама исти објавила на интернет страници. Набавке су проводиле комисије именоване за сваки поступак посебно. На основу достављеног прегледа реализованих набавки, констатовали смо како је Дирекција реализовала набавке у складу с планом у укупној вриједности од 1.042.067 КМ, од чега се на набавке из текућих издатака односи 480.107 КМ, а капиталне набавке 561.960 КМ. Проведено је пет отворених поступка у вриједности од 799.960 КМ, осам конкурентских поступка у вриједности 175.577 КМ, четири процедуре из анекса II Закона о јавним набавкама у вриједности од 66.530 КМ, док су остале процедуре реализоване путем директног споразума. Поступцима ревизије обухваћени су финансијски значајнији поступци јавних набавки који се односе на набавку авионских карата и смјештаја у иностранству (238.000 КМ), набавку услуга стручног усавршавања (34.751 КМ), набавку рачунарске опреме (275.751 КМ), набавку софтвера и лиценци (116.045 КМ), набавку моторних возила (100.000 КМ) и набавку опреме за пренос података и гласа (70.164 КМ).

Дирекција је у складу с Правилником о условима и начину кориштења е-аукције предвидјела провођење е-аукције за поступке јавне набавке код којих се користи најнижа цијена као критеријум за додјелу уговора у висини од 33% од укупно планираних набавки. Такође, у складу са Законом о јавним набавкама и Упутством Савјета министара БиХ о објави основних елемената уговора и измјена уговора, Дирекција је успоставила праксу објаве основних елемената уговора и измјена уговора на својој интернет страници.

6.1 Набавка рачунарске опреме, софтвера и лиценци

На основу одлуке о набавци, покренут је отворени поступак набавке рачунарске опреме с уградњом процијењене вриједности 241.026 КМ без ПДВ-а. Двадесет девет понуђача је преузело тендерску документацију, а до рока предвиђеног за пријем понуда достављене су три понуде, од којих је једна понуда оцијењена као квалификована. Једна понуда је запримљена након истека рока за достављање понуда која је у складу с чланом 63. став (1) Закона о јавним набавкама враћена понуђачу. Двије понуде које су одбачене нису задовољавале елементе техничке и професионалне способности, а једина задовољавајућа понуда је била најповољнија. Поступак јавне набавке није понављан и није било жалби понуђача у поступку. Вриједност закљученог уговора износи 235.685 КМ без ПДВ-а. Испорука роба и услуга извршена је правовремено од изабраног понуђача у складу с условима из тендерске документације и уговора.

На основу одлуке о набавци, покренут је отворени поступак набавке софтвера и лиценци с инсталацијом и уградњом, процијењене вриједности 112.820 КМ без ПДВ-а. Двадесет седам понуђача је преузело тендерску документацију, а до рока предвиђеног за пријем понуда достављена је једна понуда, која је оцијењена као квалификована. Поступак јавне набавке није понављан и није било жалби понуђача у поступку. Вриједност закљученог уговора износи 99.183 КМ без ПДВ-а. Испорука роба и услуга извршена је правовремено од изабраног понуђача у складу с условима из тендерске документације и уговора.

У провођењу процедура набавке рачунарске опреме с уградњом (275.751 КМ) те набавке софтвера и лиценци с инсталацијом (116.045 КМ), Дирекција је у елементима техничке и професионалне способности захтијевала да понуђач посједује више врста међународно признатих сертификата, те да запошљава или има на располагању најмање пет чланова техничког особља за реализацију уговора и да техничко особље посједује више (девет, односно пет) различитих стручних сертификата. Тражен је значајан број сертификата, од којих је за већину захтијевано да их посједују минимално по два лица. Овакав начин специфицирања техничке и професионалне способности је утицао на конкурентност понуђача, што је могло резултовати неекономичном процедуром набавке.

Техничке спецификације нису имале елементе позивања на робе одређене робне марке ради фаворизовања или елиминације одређених понуђача, а износ процијењених средстава је дефинисан на основу консултација са спољним експертима из овог подручја и искустава из ранијих пројеката. Одређени дијелови спецификације су описивали опрему (нпр. лаптопе) врло напредних карактеристика који су прилично скупи. Процесом ревизије предметних набавки нисмо се могли увјерити у постојање одговарајућег писаног образложења у сегменту који се односи на износ процијењених средстава за потребе ових набавки, као ни у стварну потребу за набавком овако напредних уређаја.

Захтјеви за услугама код набавке рачунарске опреме с уградњом и код набавке софтвера и лиценци с инсталацијом дјелимично се преклапају у сегментима који се односе на имплементацију система за креирање резервних копија и конфигурација система за виртуализацију.

Код оваквог начина спецификовања постоји ризик да се два пута плате исте услуге које практично треба једном реализовати. У наведеним поступцима су достављене понуде које подразумевају да ће се споменуте услуге радити кроз обје процедуре набавке што је могло утицати да коначни износ за реализацију буде већи.

Препорука

Елементе техничке и професионалне способности треба спецификовати на начин који омогућава већу конкурентност понуђача. Потребно је сачињавати писане анализе које би поткријепиле процијењену вриједност пројеката. Техничке спецификације треба прилагодити стварним потребама како би се на економичнији начин набављала потребна опрема.

7. ОСТАЛО

7.1 ВНАТМ стратегија

Стратегија развоја система за управљање ваздушним саобраћајем у БиХ (у даљем тексту: ВНАТМ стратегија) усвојена је од Савјета министара БиХ крајем 2005. године. Првобитни рок за завршетак ВНАТМ Стратегије је био почетак 2008. године. Имплементација Стратегије почела је 01. августа 2006. године, одобравањем кредитних средстава Европске банке за обнову и развој.

Усвајањем Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине¹ и Закона о Агенцији за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине² створене су правне претпоставке за раздвајање функције регулатора и надзора у цивилном ваздухопловству и контроли лета од функције пружања услуга у ваздушној пловидби у ваздушном простору изнад територија БиХ. Изградњом система за управљање ваздушним саобраћајем, између осталог, створили би се услови за престанак ангажовања агенција за пружање услуга контроле летења из сусједних држава (Хрватска и Србија) и потпуно преузимање контроле ваздушног саобраћаја, као и директно повећање прихода Босне и Херцеговине на основу пружања услуга обласне контроле летења.

Дирекција је 06.10.2017. године упутила Министарству комуникација и транспорта БиХ VI Информацију о реализацији Стратегије управљања ваздушним саобраћајем у БиХ, са захтјевом да се иста прослиједи Савјету министара БиХ. У информацији се, између осталог, предлаже доношење закључка да су све активности из надлежности Пројектног одбора завршене те да се покрену активности на затварању ВНАТМ стратегије. Међутим, Министарство је према Савјету министара БиХ упутило сасвим други материјал који не садржи закључке које је предложила Дирекција.

Савјет министара БиХ је на сједници од 28.03.2018. године размотрио и усвојио Информацију достављену од Министарства, без конкретних закључака.

Препорука

Имајући у виду користи које ће Босна и Херцеговина имати имплементацијом ВНАТМ стратегије те првобитно утврђене рокове за завршетак стратегије, потребно је да институције надлежне за провођење исте, преенствено Министарство комуникација и транспорта БиХ и Савјет министара БиХ, предузму конкретне кораке који ће резултовати коначним затварањем ВНАТМ стратегије.

8. КОМЕНТАРИ

Дирекција је у остављеном року доставила одговор на Нацрт извјештаја о ревизији за 2017. годину у којем није изразила примједбе на изнесене налазе и препоруке те је стога овај Извјештај коначан, без корекција у односу на Нацрт извјештаја.

**Вођа тима за
финансијску ревизију**

Данијел Јозић, с.р.

**Руководилац Одјељења за
финансијску ревизију**

Муневера Бафтић, с.р.

**Чланови тима за
финансијску ревизију**

Аниса Јусић, с.р.

Енес Алић, с.р.

Славиша Вуковић, с.р.

**Руководилац Одјељења за
развој, методологију и
контролу квалитета
финансијске ревизије**

Драгољуб Ковинчић, с.р.

Прилози

Табела I – Преглед расхода буџета за 2017. годину

Табела II – Биланс стања на 31.12.2017. године

Изјава о одговорностима руководства

Преглед расхода буџета за 2017. годину

Назив институције: Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине

Табела I

Опис	Одобрени буџет	Усклађивања буџета	Укупни буџет (2+3)	Извршење буџета	Индекс 5/4
1	2	3	4	5	6
1. Текући издаци	4,185,000	0	4,185,000	3,879,029	93
Бруто плате и накнаде	1,741,000	4,000	1,745,000	1,706,380	98
Накнаде трошкова запослених	273,000		273,000	260,852	96
Путни трошкови	380,000		380,000	341,542	90
Издаци телефонских и пошт. услуга	80,000		80,000	65,491	82
Издаци за енергију и ком. услуге	49,000		49,000	44,644	91
Набавка материјала	32,000		32,000	17,542	55
Издаци за усл. превоза и горива	70,000	-4,000	66,000	33,084	50
Унајмљивање имовине и опреме	772,000		772,000	769,308	100
Издаци за текуће одржавање	145,000		145,000	92,407	64
Издаци за осигурање	13,000		13,000	5,220	40
Уговорене и друге посебне услуге	630,000		630,000	542,559	86
2. Капитални издаци	632,000	0	632,000	562,581	89
Набавка опреме	500,000		500,000	446,535	89
Набавка сталних средстава у облику права	132,000		132,000	116,045	88
3. Текући грантови	0	0	0	0	
			0		
4. Вишегодишња капитална улагања	0	0	0	0	
5. Новчане донације	0	0	0	0	
Укупно (1+2+3+4+5)	4,817,000	0	4,817,000	4,441,610	92

Руководство је Преглед расхода буџета по економским категоријама одобрило 01.03.2018. године.

в.д. главног директора:

Жељко Травар

Биланс стања на 31.12.2017. године

Назив институције: Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине

Табела II

Опис	31.12.2016.	31.12.2017.	Индекс 3/2
1	2	3	4
1.Готовина, крат. потраживања, разграничења и залихе	14,983	26,070	174
Новчана средства	7,203	12,873	179
Краткорочна потраживања	7,780	13,197	170
Краткорочни пласмани	0	0	
Интерни финансијски односи	0	0	
Залихе	0	0	
Краткорочна разграничења	0	0	
2. Стална средства	4,968,397	4,400,357	89
Стална средства	7,013,568	7,289,947	104
Исправка вриједности	2,045,171	2,889,590	141
Неотписана вриједност сталних средстава	4,968,397	4,400,357	89
Дугорочни пласмани			
Дугорочна разграничења			
УКУПНО АКТИВА (1+2)	4,983,380	4,426,427	89

3. Краткорочне обавезе и разграничења	301,253	257,991	86
Краткорочне текуће обавезе	78,837	55,483	70
Краткорочни кредити и зајмови	0	0	
Обавезе према запосленима	160,036	168,799	105
Интерни финансијски односи	60,341	33,709	56
Краткорочна разграничења	2,038	0	0
4. Дугорочне обавезе и разграничења	0	0	
Дугорочни кредити и зајмови	0	0	
Остале дугорочне обавезе	0	0	
Дугорочна разграничења	0	0	
5. Извори средстава	4,968,397	4,400,357	89
Извори средстава	4,968,397	4,400,357	89
Остали извори средстава			
Нераспоређени вишак прихода/расхода			

УКУПНО ПАСИВА (3+4+5)	5,269,650	4,658,348	88
------------------------------	------------------	------------------	-----------

Напомена: Правилником о финансијском извјештавању институција Босне и Херцеговине, чл.10. став 4., напоменуто је да биланс стања буџетских корисника **неће бити уравнотежен** (актива једнака пасиви) због програмски успостављеног система Главне књиге, док ће биланс стања који ради Министарство финансија и трезора на нивоу Буџета институција Босне и Херцеговине за текућу годину бити уравнотежен.

Руководство је Биланс стања одобрило 01.03.2018. године.

в.д. главног директора:

Жељко Травар

Изјава о одговорностима руководства

Међународни стандард врховних ревизионих институција (ISSAI 1580) предвиђа да ревизор треба добити одговарајућу изјаву од руководства институције као доказ да руководство признаје своју одговорност за објективно приказивање финансијских извјештаја сагласно мјеродавном оквиру финансијског извјештавања, те да је одобрило финансијске извјештаје.

Руководство **Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине** (у даљем тексту: Дирекција) дужно је обезбиједити да финансијски извјештаји за 2017. годину буду израђени у складу са Законом о финансирању институција БиХ (Службени гласник БиХ број 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), Правилником о финансијском извјештавању институција БиХ (Службени гласник БиХ број 25/15) и Правилником о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ (протокол Министарства финансија и трезора БиХ број 01-08-02-1-1515-1/15 од 04.02.2015. године). Руководство је такође обавезно поступати у складу са Законом о буџету институција БиХ и међународних обавеза БиХ за 2017. годину (Службени гласник БиХ број 94/16) и пратећим упутствима, појашњењима и смјерницама које доноси Министарство финансија и трезора БиХ, као и осталим законима у Босни и Херцеговини, тако да финансијски извјештаји дају фер и истинит приказ финансијског стања Дирекције.

При састављању таквих финансијских извјештаја одговорности руководства обухваћају гаранције:

- да је осмишљен и да се примјењује и одржава систем интерних контрола који је релевантан за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја;
- да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе;
- да финансијски извјештаји садрже све релевантне податке и анализе извршења буџета, као и податке о систему интерних контрола и реализацији препорука ревизије;
- да се у пословању примјењују важећи законски и други релевантни прописи.

Руководство је такође одговорно за чување имовине и ресурса од губитака, па стога и за предузимање одговарајућих мјера како би се спријечиле и откриле проневијере и остале незаконитости.

Датум, 19.03.2018. године

в.д. главног директора:

Жељко Травар